

Didaktický test 8

klíč na s. 144

Test patří ke **třetí úrovni obtížnosti**. Svou konstrukcí odpovídá ilustračnímu testu zveřejněnému Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání na jaře 2016 a přijímacímu testu zadanému v rámci pokusného ověřování organizace přijímacího řízení v témže roce, jeho obtížnost je však výrazně vyšší. Obsahuje **30 úloh**; u každé z nich je uvedeno, kolik bodů za ni lze získat. Celkové maximální bodové hodnocení je **50 bodů**.

Na řešení máte **60 minut**. Při práci smíte používat jen psací potřeby. Odpovědi vpisujte přímo do testu, příp. i do záznamového archu (je ke stažení na www.didaktis.cz; pokyny k vyplňování najdete na s. 9).

Upozorňujeme vás, že kopírování a rozšiřování kopií této knihy nebo jejích částí (a to i pro vzdělávací účely) bez svolení majitele práv je nezákonné a může být trestné.

Úloha 01 Ve které z následujících možností je chyba v zájmenu?

1 bod

- A) Rozhodl se, že bez ní už neudělá ani krok.
- B) Proč se na ni tak culíš, ty jí odněkud znáš?
- C) Nemyslela na něj víc, než by jí její rodiče schvalovali?
- D) Pušť mě k té hře, hraješ ji už půl hodiny, je řada na mně.

Výchozí text k úloze 02

Řekne-li se kostkový cukr, vybavíme si skrátka cukr vytvarovaný do podoby kostky a nepřemýšlíme o tom, zda je to obvyklý tvar. Ovšem kostka cukru tu nebyla věčně. Až do poloviny devatenáctému století se cukr distribuoval převážně ve formě cukrových homolí. Potom ale nastal zlom, a to v Čechách, přesněji v Dačicích, kde dnes stojí pomník kostce cukru, tomuto Českému fenoménu.

Za objevitele kostkového cukru je považován Jakub Kryštof Rad, jež byl ředitelem dačické rafinérie. Svůj vynález, kostkový cukr, si nechal patentovat v roce 1843.

Radovy první kostky měly tvar kvádrů blízkého krychli s rozměry hran 1,2 cm a 1,5 cm. Později se začali u různých výrobců lišit a také tvar se měnil od krychle po různé geometrické tvary. Oblíbené jsou například tvary znaků karetních barev – kříže, káry, srdce a piky.

(Podle cs.wikipedia.org)

Úloha 02

max. 4 body

1. Vypište z výchozího textu tři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a opravte je: (Doporučení: Netipujte! Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.)

2. Vypište z výchozího textu tři slova, která mají v textu chybný nebo chybně použitý tvar, a opravte je:

(Doporučení: Netipujte! Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu užita v chybném tvaru.)

Úloha 03

Která z následujících dvojic obsahuje slovo, jež v dané podobě neexistuje?

1 bod

- A) spravit – zpravit
- B) skončit – zkončit
- C) svrhnout – zvrhnout
- D) shlédnout – zhlédnout

Úloha 04

Přiřadte ke každému z následujících textů (1–4) příslušný popis typu textu (A–F):

max. 4 body

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

1. Hry jsou, jak známo, určeny na hraní, nikoli na čtení. Text hry je vlastně polotovar, který bývá dokonce někdy až nepřehledný a nesrozumitelný. Proto lidé, včetně dramaturgů, neradi hry čtou. O to víc si vážím toho, že moji poslední hru, dosud neinscenovanou, vydává Respekt jako první svazek své edice. Doufám, že tohoto svého rozhodnutí nebude litovat.
2. Nejnovější kniha Václava Havla Prosím stručně na sebe strhla vlnu pozornosti. Potrefené husy se ozvaly, nezasažené odlétly do teplých krajin. My na tuto vlnu nasedáme a uvádíme Havlovu knihu, která je strhující jako drama, v našem scénickém seriálu. Nepřepínejte! Jak podtitul napovídá, jde o literární koláž, ve které se střídají tři žánry: rozhovor, původní výňatky z instrukcí nejbližším spolupracovníkům na Hradě a deníkové zápisy z doby práce na tomto textu. V knize se střídají nejen žánry, ale i čas a místa.
3. Američané mi jsou stále sympatičtější, aspoň ti, s nimiž přicházím do styku. A čím dál míň mi vadí to, s čím jsem se u nich dřív nerad smířoval nebo co mi připadalo trochu směšné. Nicméně pro pořádek několik takových věcí vyjmenuji. Rádi žvýkají žvýkačku, díky čemuž vypadají jako přežvýkavci. Vadilo mi to zvláště u dam. Rádi dávají, aspoň páni, nohy na stůl. Jedí nepochopitelně tlusté housky, v nichž je namačkáno všechno možné včetně salátu. Jíst to vyžaduje zřejmě zvláštní um. Já se bojím, že kdybych takovou housku jedl (v životě jsem ji nejedl), buď bych si roztrhl pro její velikost pusku, nebo bych ji trochu zmáčkl a vše, co je v ní skryto, by mi spadlo na zem.
4. **Václav Havel**
(narozen 5. října 1936 v Praze)
Přední osobnost divadelních, kulturních, ale i společensko-politických dějin České republiky.
Od roku 1960 pracoval jako jevištní technik, dramaturg a asistent režie v Divadle Na zábradlí. Tam byla v roce 1963 uvedena jeho první celovečerní hra Zahradní slavnost. Tamtéž měly premiéru i hry Vyrozumění (1965) a Ztížená možnost soustředění (1968). Po roce 1969 nesměl Václav Havel v Československu publikovat, jeho texty vycházely pouze v samizdatu a v exilových nakladatelstvích.

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje výchozích textů uvedeny, upraveno.)

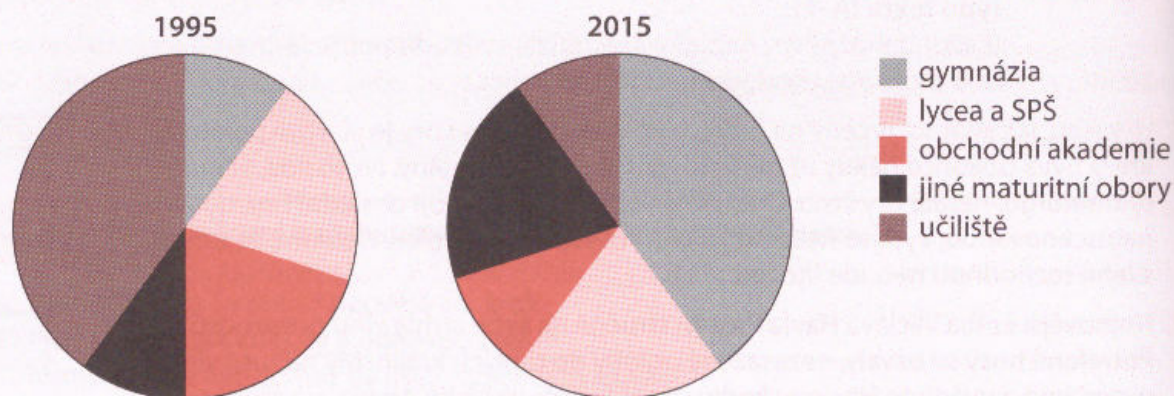
- A) deníkový zápis Václava Havla
- B) text z programu k představení, které staví na knize Václava Havla
- C) recenze na knihu Václava Havla publikovaná v literárněteoretickém měsíčníku
- D) úvodní slovo Václava Havla, autora nového vydání divadelní hry, namísto předmluvy
- E) životopis Václava Havla, prvního českého prezidenta a významné osobnosti českých kulturních dějin
- F) medailon Václava Havla, významné osobnosti českých kulturních dějin, psaný s ohledem na jeho tvorbu

Výchozí text a grafy k úlohám 05–08

Časy se mění

Doby, kdy ze základních škol odcházeli na gymnázia jen ti úplně nejlepší, jsou dávno pryč. To se ostatně projevilo i v naší škole. Grafy nám prozrazují, jak se za dvacet let změnil podíl absolventů naší školy podle toho, na který typ střední školy **odcházejí**.

V celé republice se za uplynulých dvacet let podíl žáků odcházejících na gymnázia zdvojnásobil a podíl žáků odcházejících na učiliště naopak klesl o dvě třetiny.

Poznámky:

SPŠ = střední průmyslové školy

Absolventi učilišť nemají maturitní vysvědčení, ale výuční list.

(Didaktis)

Úloha 05 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím z výchozího textu a grafů (ANO), či nikoli (NE):

max. 2 body

- Uchazeči o studium na gymnáziu z naší školy byli v roce 2015 ve srovnání s rokem 1995 v přijímacích testech výrazně úspěšnější. ANO NE
- Trend zvyšování zájmu absolventů o gymnázia a naopak snižování zájmu o učiliště se v naší základní škole projevil ve srovnání s republikovým průměrem o poznání slaběji. ANO NE
- Na odborné školy, tj. průmyslovky, lycea, obchodní akademie a ostatní maturitní obory, směřovalo v roce 2015 zhruba stejné procento našich absolventů, jako tomu bylo před dvaceti lety. ANO NE
- Podíl absolventů naší školy mířících do nematuritních oborů klesl během uplynulých dvaceti let zhruba na jednu čtvrtinu, zatímco podíl budoucích gymnazistů zhruba čtyřikrát vzrostl. ANO NE

Úloha 06

max. 2 body

- Napište, jaký druh vedlejší věty se objevuje v prvním souvětí výchozího textu:

- Napište, kterým větným členem je slovo *absolventů* v prvním odstavci výchozího textu: (Posuzované slovo je ve výchozím textu podtrženo.)

Úloha 07 Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje personifikaci?

1 bod

- A) to se ostatně projevilo i v naší škole
 B) podle toho, na který typ střední školy odcházejí
 C) grafy nám prozrazují, jak se za dvacet let změnil podíl
 D) kdy ze základních škol odcházeli na gymnázia jen ti úplně nejlepší

Úloha 08 Které z následujících tvrzení o slovese *odcházejí* z výchozího textu je pravdivé?

1 bod

(Posuzované slovo je ve výchozím textu zvýrazněno.)

- A) Jedná se o sloveso 4. třídy.
 B) Jedná se o sloveso dokonavé.
 C) Sloveso má tvar 3. osoby jednotného čísla.
 D) Sloveso je v dané větě přísudkem k vyjádřenému podmětu.

Úloha 09 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je souřadné (S), nebo podřadné (P):

max. 2 body

1. Nevyužité prostory kulturního domu se vyklidí, a kdyby o to mateřské školy stály, mohou si tam zřídit galerii k vystavení dětských prací. S P
2. Výnosy za minulý rok předčily očekávání, ale nepokryly náklady na opravu velkého bazénu, takže je městské koupaliště teď zadlužené. S P
3. Nová kavárna bude otevřena ve všední dny pro veřejnost, o víkendech bude sloužit, s čímž se počítalo už od počátku, k pronájmu na soukromé akce. S P
4. V naší bance máme o vašich financích přehled, a můžeme vám tedy udělat nabídku na míru, aniž bychom plýtvali vaším časem při vyplňování nových dotazníků. S P

Úloha 10 Přiřadte ke každému z následujících zápisů větných členů (1–4) odpovídající větu (A–F):

max. 4 body

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

1. přívlastek – předmět – přívlastek – přívlastek – přísudek – přívlastek – přívlastek – podmět
2. přívlastek – podmět – přívlastek – přívlastek – přívlastek – přívlastek – přívlastek – přísudek
3. předmět – přísudek – přívlastek – podmět – přívlastek – přívlastek – přívlastek – přívlastek
4. předmět – přísudek – přísudek – přívlastek – přívlastek – podmět – přívlastek – příslovečné určení
- A) Norbertovi se vzpříčilo a poškodilo nové terénní kolo ve výtahové kabině.
 B) Oskara chtěli objímat všichni členové z rozvětvené rodiny žďárského strýce.
 C) Zuzaniny obavy z klíšťové encefalidity museli sdílet i všichni ostatní pacienti.
 D) Reginy se nikdo na podrobnosti z pobytu v lázeňském zařízení moc nevyptával.
 E) Arnoštova představa o průběhu závěrečných zkoušek v kurzu karate byla směšná.
 F) Ludmile se ze zájezdu začali odhlašovat důchodci a rodiny s dětmi na poslední chvíli.

Výchozí text k úlohám 11–15

Limeriky

- (1) Pětiveršové říkanky, v nichž se první dvojverší rýmuje s veršem posledním, **odděleným** dvěma kratšími a jinak rýmovanými verši vnitřními (*aabba*), se v angličtině od konce 19. století označují slovem *limerick* (česky limerik). Proslavil je autor *Knihy nesmyslů* (1846) Edward Lear.
- (2) Limeriky spojuje především hravost a snaha pobavit autora i čtenáře. Krom pevného počtu veršů a rýmového schématu pro tvorbu limeriků závazné normy neexistují, přestože se takové tendence objevovaly a objevují. Někteří learovští tradicionalisté navíc uváděli, že pravý limerik v prvním verši prezentuje nějakou postavu, v druhém verši popisuje její **aktivitu**, ve třetím a čtvrtém verši pointuje a pátý verš je již pouze variantou verše prvního, včetně totožného rýmového slova. Faktem ovšem je, že tato kritéria ve skutečnosti nesplňují, ani mnohé limeriky samotného Edwarda Leara.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

Úloha 11 Rozhodněte o každém z následujících limeriků, zda splňuje podmínky learovských tradicionalistů (ANO), či nikoli (NE):

max. 2 body

- Jedna babka vystoupila ze stínu
a usedla na nejbližší cesmínu.
Bodliny však
jí natrhly šat
a rázem se ocitla ve splínu. ANO NE
- Byl jeden dědeček z Okříšek,
jedl jen polévky bez jíšek.
Namísto jíšek
přidal pár myšek
ten starý labužník z Okříšek. ANO NE
- Jeden starý člověk na Hvaru
spadl do masného vývaru.
Dřív, než se stal zaváčkou,
byl vyloven kuchačkou,
ten starý šťastlivec na Hvaru. ANO NE
- Byla jedna mladá dáma v Soči
unikátní rozměrem svých očí.
Když je měla dokořán,
vyděsil se každý pán,
absolutně nevěda kam skočit. ANO NE

(E. Lear, *Velká kniha nesmyslů*)

Úloha 12 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

1 bod

- V textu je řada slov cizího původu, což znamená, že jde o referát.
- V textu se objevují termíny, formulace jsou typické pro odborný text.
- V textu je kladen důraz na obraznost pojmenování, slova citově zabarvená posunují text spíše k uměleckému stylu.
- V textu se objevují nevhodně zvolená slova složená, která komplikují porozumění jinak přehlednému informativnímu typu textu.

Úloha 13 Kde je ve výchozím textu chyba?
(Slovo *limerik* je napsáno správně.)

1 bod

- A) V druhém odstavci jsou chyby v psaní *ě/je*.
- B) V posledním souvětí je chyba v interpunkci.
- C) V prvním odstavci je chyba v psaní velkých písmen.
- D) V prvním souvětí jsou chyby v psaní slov složených.

Úloha 14 Přepište podtrženou větu z výchozího textu do druhé možné podoby trpného rodu:

2 body

Úloha 15 Určete pád, číslo, rod a vzor slov *odděleným* a *aktivitu* z výchozího textu:
(Odpovězte celými slovy, nepoužívejte zkratky.
Posuzovaná slova jsou v textu zvýrazněna.)

max. 2 body

Úloha 16 Který z následujících názvů knih obsahuje sloveso v rozkazovacím způsobu?

1 bod

- A) Tomáš Brandejs: Hodinu nekousat
- B) Ken Kesey: Vyhodíme ho z kola ven
- C) Frank Tashlin: Vačice, která se nesmála
- D) Tomáš Tajchner: Slova, která nemám komu vrátit

Úloha 17 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost:

3 body

- A) A právě to, že dokázali jít nezlomeni na smrt, jim po jejich smrti zaručilo tisíce příznivců.
- B) Ježíš i Sokrates byli svými současníky považováni za tajuplné osobnosti. Ani jeden z nich své poselství nezapsal.
- C) A oba nakonec tato činnost stála život. Jasně podobnosti jsou i v soudních procesech proti Ježíšovi a Sokratovi.
- D) Oba měli možnost požádat o milost, a zachránit si tak život. Jenže oba měli pocit jakéhosi poslání, které by zradili, kdyby nevydrželi až do konce.
- E) V neposlední řadě si oba mysleli, že mluví v zájmu něčeho, co je větší než oni sami. Obraceli se na mocipány s tím, že kritizovali všechny formy nespravedlnosti a mocenského násilí.
- F) Jsme tedy zcela odkázáni na obraz, který o nich podali jejich žáci. Přesto je jisté, že oba byli mistry v umění rozmluvy. Kromě toho oba mluvili s očividným sebevědomím, což lidi buď uchvacovalo, nebo naopak dráždilo.

(J. Gaarder, *Sofiin svět*, upraveno)

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Výchozí texty k úlohám 18–26

TEXT 1

- (1) Záliv mi připadá nějak povědomý. Zvláště povědomý. Jako bych tu už byl. Ale nikdy jsem tu nebyl.
- (2) Musí to být jihoamerická pevnina, pokud se dá věřit **v*počtům** kapitána Naba. A ten to musel vědět. Kapitán Nab, který nyní leží na mořském dně. Tedy to, co z něj zbylo.
- (3) Záliv má tvar půlměsíce, na jednom jeho konci do moře vbíhá ostroh. Stoupající pobřeží je tvořeno oblázky a šterkem. Na druhé straně výběžku se zdvíhá hustá vegetace. Listnaté stromy. Prales mírného pásma. Tato **kul*sa** v sobě nemá nic subtropického, museli jsme se dostat víc na jih, než jsem předpokládal. Nad **strom*** se rýsují kopce, vnitrozemské pohoří. Severně – alespoň soudě podle slunce – se vypínají útesy s daleko přečnivajícími skalisky. Na jihu se jeden vedle druhého řadí zálivy, linie pobřeží se ztrácí v dálce.
- (4) Moje věci, kalhoty, ponožky, boty, jsou po plavbě v téměř zatopeném člunu úplně promočené. Jen svetr pod impregnovaným kabátem zůstal suchý. Studený vítr mě profukuje skrz naskrz, po **neb*** se honí nízké a husté tmavé mraky.
- (5) Nejdřív se pokouším dostat člun na břeh, ale daleko s ním nepohnu, zůstává ležet napůl ve vodě. Ve **zmrzl*ch** rukou nemám cit, nic s nimi nezvládnou.

(L. Deprijck, *Ostrov, na kterých ztroskotávám*, upraveno)

TEXT 2 (k řešení úlohy 18)

K výrazům s kladným citovým příznakem patří i tzv. **eufemismy**, tj. zjemňující slova, která nahrazují primární pojmenování nějaké nepříjemné, společensky nevhodné skutečnosti a snaží se její nepříjemnost zastříit (např. *zesnout* místo *zemřít*, *být v náladě* místo *být opilý*, *dříve narozený* místo *starý* atd.). Pro zjemnění se užívají i celé opisy, a to často v poezii (např. *Antonín Sova vešel v rodnou zem* místo *Antonín Sova zemřel*).

(Příruční mluvnice češtiny, upraveno)

TEXT 3 (k řešení úlohy 23)

déjà vu = pocit již dříve prožitého

(Didaktis)

Úloha 18

Vypište z druhého odstavce TEXTU 1 eufemismus a napište pomocí přímého pojmenování, co vyjadřuje:

max. 2 body

Úloha 19

Která z následujících skutečností vyplývá z TEXTU 1?

1 bod

- A) Hrdina má hlad.
- B) Hrdina je zraněný.
- C) Hrdina má horečku.
- D) Hrdina je prokřehlý.

Úloha 20

Které z následujících tvrzení nevyplývá z TEXTU 1?

1 bod

- A) Hrdina se domnívá, že je na jižní polokouli.
- B) Hrdina se nachází na východním pobřeží pevniny.
- C) Hrdina předpokládá, že může věřit výpočtům kapitána.
- D) Hrdina před plavbou předpokládal teploty jiného podnebného pásu.

Úloha 21 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá vyprávěcí situaci TEXTU 1 (ANO), či nikoli (NE):

max. 2 body

1. Vypravěč záměrně zamlčuje další postavy, které se dění účastní.	ANO	☐	NE	☐
2. Vypravěč vypráví v přítomném čase s důrazem na to, co vnímá právě teď.	ANO	☐	NE	☐
3. Vypravěč se detailně věnuje vysvětlení toho, co způsobilo situaci zachycenou ve výchozím textu.	ANO	☐	NE	☐
4. Vypravěč vypráví v 1. osobě jednotného čísla, je tedy postavou, která danou situaci zažívá osobně.	ANO	☐	NE	☐

Úloha 22 Který z následujících slohových postupů se v TEXTU 1 neuplatňuje?

1 bod

- A) popisný
B) úvahový
C) vyprávěcí
D) výkladový

Úloha 23 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 je zachyceno dějů vu?

1 bod

- A) v prvním odstavci
B) v druhém odstavci
C) ve třetím odstavci
D) ve čtvrtém odstavci

Úloha 24 Na vynechaná místa (*) v TEXTU 1 je třeba doplnit *i/í/y/ý* tak, aby byl text pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *i/í/y/ý* uvedena v odpovídajícím pořadí?

1 bod

(Výrazy s vynechanými místy jsou v textu zvýrazněny.)

- A) í - i - i - y - ý
B) í - y - i - y - í
C) ý - y - y - i - í
D) ý - i - y - i - ý

Úloha 25

max. 2 body

1. Vypište ze čtvrtého odstavce TEXTU 1 všechna slova, která jsou vzájemně souřadná a současně podřazená pojmu *moje věci*:

2. Vypište ze třetího odstavce TEXTU 1 výraz označující příkře spadající výběžek:

Úloha 26 Který z následujících úseků TEXTU 1 obsahuje jméno pomnožné?

1 bod

- A) linie pobřeží se ztrácí v dálce
B) moje věci, kalhoty, ponožky, boty
C) útesy s daleko přečnívajícími skalisky
D) záliv má tvar půlměsíce, na jednom jeho konci

Výchozí text k úlohám 27–30**Letní jezdecké kurzy**

Už více než 12 let pro vás připravujeme oblíbené letní pobyty u koní, do kterých se mohou přihlásit začátečníci i pokročilí, děti i dospělí. Na jeden běh kurzu přihlašujeme max. 5 zájemců z důvodu zajištění individuálního a kvalitního přístupu.

Našim klientům nabízíme výuku klasického přístupu ke koním, ***** přes zacházení s koněm v boxu i na vodítku, praktické ukázky lonžování a práce s mladými koňmi, teoretické hodiny na různá odborná témata (krmení, ošetřování, veterinaria, výstroj, jezdecký sport, chov, ...) až po výuku pomocí krátkých filmových ukázek, odborné literatury a fotografií pro lepší pochopení přednášených témat.

(statek-vsechovice.webnode.cz, upraveno)

Úloha 27 Které z následujících tvrzení je v souladu s výchozím textem?

1 bod

- A) Otevření kurzu je podmíněno alespoň 5 zájemci.
- B) Za 12 let se kurzů zúčastnilo maximálně 60 zájemců.
- C) Kurzy obsahují praktickou i teoretickou část zaměřenou na hříbata.
- D) Kurzů se mohou účastnit zájemci různého věku a různých dosavadních zkušeností.

Úloha 28 Která z následujících možností nejspíše patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

1 bod

- A) základy bezpečnosti
- B) od základů bezpečnosti
- C) pro základní bezpečnost
- D) hlavně základy a bezpečnost

Úloha 29 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu je pravopisná chyba?

1 bod

- A) pro vás připravujeme oblíbené letní pobyty u koní
- B) našim klientům nabízíme výuku klasického přístupu ke koním
- C) do kterých se mohou přihlásit začátečníci i pokročilí, děti i dospělí
- D) až po výuku pomocí krátkých filmových ukázek, odborné literatury a fotografií

Úloha 30 Ve které z následujících možností jsou vypsána všechna slova neohebná z prvního souvětí výchozího textu?

1 bod

- A) už, než, pro, u, do, se, i, i
- B) už, více, než, pro, u, do, i, i
- C) už, než, 12, pro, u, do, kterých, se, i, i
- D) už, více, než, 12, pro, u, do, kterých, se, i, i